

Economische Stimuleringsgebieden bijna van start

Het GSI beleid legt een groot accent op de economische potenties van achterstandsgebieden. Dit komt tot uiting in de formulering van het kanszone-beleid. De vier Grote Steden krijgen hiervoor van het Rijk tweeënhalf miljoen gulden voor een periode van twee jaar. AGORA neemt een kijkje in de keuken van de gemeente Rotterdam. Welke kansen zien zij en wat zijn de ervaringen en verwachtingen ten aanzien van de realisatie van hun plannen?

MARIËLLE DE WINTER*

Kanszones bestaan officieel nog niet. Voorlopig moet er worden gesproken over pré-kanszones, ofwel Economische Stimuleringsgebieden. De bedoeling van de instelling van stimuleringsgebieden is om (delen van) achterstandswijken van de vier grote steden door middel van administratieve en fiscale lastenverlichting aantrekkelijker te maken voor vestiging van bedrijven. Hierdoor kunnen, naar verwachting, nieuwe banen worden gecreëerd voor de lokale bevolking. Vooralsnog wordt er volop geëxperimenteerd, waarbij de initiatieven in de eerste fase van de vier grote steden zelf afkomstig zijn. Zij tasten de mogelijkheden af en bekijken welke barrières en belemmeringen deze vorm van positieve actie met zich meebrengt. Het Rijk haakt hier vervolgens op in en zal er met een wijziging van de wettelijke kaders en bevoegdheden een meer structurele basis aan geven. Inmiddels is het ruim een jaar geleden dat het kabinet instemde met de uitvoering van de kanszones.

TWEE TRANCHES

De realisatie van de ontwikkelingszones rust op twee pijlers. Enerzijds is een actieve inbreng

van de gemeentelijke autoriteiten en de lokale betrokkenen noodzakelijk. Anderzijds moet de rijksoverheid de nodige wetswijzigingen doorvoeren die de praktische uitvoering van het beleid mogelijk maakt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een vrijstelling van milieuverorde-

dernamen om het bedrijfsleven te enthousiasmeren en daarnaast de werkgeversorganisaties VNO en NCW en het Midden- en Kleinbedrijf Nederland getoetst op hun bereidheid te investeren in kanszones. De vier steden zijn allemaal actief aan de slag

Het Parmentierplein zal in een nieuw jasje gestoken worden. Foto: Marco Bontje

ningen of belastingverplichting. In de zomer van 1996 werd vanuit beide kampen een speciale werkgroep ingesteld onder leiding van Elco Brinkman. De conclusie van deze groep luidde dat het beleid het grootste plan van slagen zou hebben als de vier grote steden met uiteenlopende experimenten aan de slag zouden gaan. Het kabinet stemde hierin toe. De bedoeling is dat de uitvoering van de kanszone wordt opgedeeld in twee verschillende tranches die tegelijkertijd worden gestart. In de eerste tranche wordt uitgegaan van het beter benutten van de bestaande mogelijkheden en instrumenten. Het doorbreken van de ambtelijke verkokering en het versnellen van procedures staat hierbij centraal. In de tweede tranche volgt een wetswijziging -de Wet op de Kanszones- die nodig is om verdergaande vormen van deregulering mogelijk te maken. Pas als deze wetswijziging uiteindelijk wordt doorgevoerd zal er inhoudelijk van een 'echte' kanszone sprake kunnen zijn. De bedoeling is dat de looptijd van de gebieden in de eerste experimentele fase ongeveer vijf jaar zal zijn. Ondertussen heeft het Rijk al pogingen on-

gegaan om experimenten op te starten. In de praktijk blijkt de diversiteit van de projecten nogal tegen te vallen. De meest favoriete maatregelen zijn investeringen in het ondernemersklimaat en versterking van de fysieke structuur. Ook de ondersteuning van het Midden- en Kleinbedrijf door de instelling van een éénloketfunctie is populair. In Rotterdam wordt sterke aandacht geschonken aan maatregelen die het bestaande bedrijfsleven in het gebied behouden en door hun clustering de havengebonden dienstverlening versterken. In Amsterdam (dat maar liefst zes ontwikkelingszones heeft) en Utrecht wordt de nadruk gelegd op werk, bijvoorbeeld via startersprojecten of managementopleidingen. Daarnaast krijgen leefbaarheidsaspecten een grote nadruk. Ook in Den Haag wordt een zwaar accent gelegd op starters-ondersteuning. Tot nu toe zijn de ervaringen op het gebied van tekortschietende wetgeving beperkt. Blijkbaar zijn er binnen de bestaande kaders voldoende instrumenten beschikbaar om de geplande activiteiten uit te voeren, al kunnen er tijdens de uitvoering van tot op heden ongerealiseerde maat-

regelen nog wetmatige gebreken naar voren komen.

ROTTERDAM

Het bedrijventerrein Waalhaven-Zuid (WHZ) is gelegen binnen het Rotterdamse haven- en industriegebied en valt onder het beheergebied van het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam (GHR). Aan de oostkant grenst Waalhaven-Zuid aan de deelgemeente Charlois. In het najaar van 1998 verscheen het eerste voortgangsverslag van dit Economisch Stimuleringsgebied, dat tevens onderdeel uitmaakt van het Grote-Stedenbeleid-project Voortvarend Charlois. De wijze van aanpak die hierin wordt beschreven, bestaat uit maatregelen van fysieke, facilitaire en fiscale aard. Onder de derde noemer is nog weinig gerealiseerd aangezien er wettelijke aanpassingen voor vereist zijn. Het grootste probleem waar het GHR op dit gebied op stuit, is om voor belastingen een gebiedsgerichte uitzondering te maken. Onder de eerste categorie vallen herverkavelings- en verbouwingsactiviteiten en de opzet van een bedrijfsverzamelgebouw. Een tweede belangrijk onderdeel van de fysieke maatregelen betreft het oplossen van knelpunten in de verkeerscirculatie. Daarnaast wil men het gebied voorzien van een symbolische hoofdentree waarin ruimte gereserveerd zal worden voor informatieverstrekking en parkeergelegenheid. Tenslotte zal het centraal gelegen Parmentierplein in een geheel nieuw jasje worden gestoken. De uitvoering van al deze plannen beperkt zich grotendeels nog tot de papieren versie en er valt dus nog veel werk te verrichten. De facilitaire maatregelen betreffen een werkgelegenheidsproject, waarmee men hoopt tenminste driehonderd nieuwe arbeidsplaatsen te realiseren. Er wordt naar gestreefd om minstens de helft hiervan op te vullen door werkzoekenden in Charlois. Geïnteresseerden is een traject aangeboden, gericht op bemiddeling naar

Tabel 1: Werkgelegenheid en aantal vestigingen naar grootteklasse

	Aantal vestigingen		Werkgelegenheid		Verschil	
	1995	1996	1995	1996	Vestigingen	Werkgelegenh.
Bedrijven > 100 fte	5	4	1.175	960	-1	-215
Bedrijven <50,100> fte	23	21	1.600	1.354	-2	-246
Bedrijven <10,50> fte	96	95	2.220	2.195	-1	-25
Bedrijven <10 fte	169	181	670	757	+12	+87
Totaal	293	301	5.665	5.266	+8	-399

Bron: NEI; bewerking GHR

vacatures. Half januari werd in WHZ het Kansenzoneloket geopend: een centraal aanspreekpunt voor ondernemers waar een accountmanager vragen beantwoordt over vergunningen, beheersen en overheidsgerelateerde zaken. De bedoeling van het loket is om procedures rond vergunningen te verkorten en om mogelijkheid te bieden tot de fysieke aanwezigheid van bijvoorbeeld het detachings- of arbeidsbureau. De lokatie wordt ook gebruikt voor het uitvoeren van startersprojecten gericht op specifieke groepen werklozen waaronder kunstenaars, allochtone jongeren, of herintredende vrouwen. Behalve deze projecten lopen er ook twee gebiedsgerichte MKB-projecten. Met name van één ervan, Mister Werkt dat opleidingen in de IT-sector verzorgt en dat wordt gefinancierd met Europees geld, wordt veel heil verwacht, aangezien het aanbod van werk in deze branche slecht aansluit bij de vraag.

DISCREPANTIE

In Rotterdam blijkt de discrepantie tussen de vraag naar en het aanbod van arbeid tot nu toe het grootste knelpunt te zijn. Een belangrijk deel van de bedrijvigheid in het in WHZ is geconcentreerd in de transport- en distributiesector. De voornaamste niet-maritieme activiteiten zijn groothandel- en reparatiebedrijven en de bouw. In 1996 vertrok, vanwege een gebrek aan mogelijkheden voor bedrijfsuitbreiding, een aantal grotere bedrijven naar andere havenreinen en naar gebieden buiten het Rotterdamse havencomplex. De werk-

gelegenheid echter niet compenseerde. De vraag naar werknemers in de zakelijke dienstverlening is toegenomen, terwijl de vraag naar werknemers in vervoersbedrijven daalde. De vraag naar technisch geschoolde werknemers is groot terwijl het aanbod vanuit Charlois tekort schiet: daar is een groot arbeidsaanbod in de beroepsgroepen handel/kantoor en bouw/hout te zien. De werkloze bevolking van Charlois heeft duidelijk een grote afstand tot de lokale arbeidsmarkt. Ook ruimtelijk bezien is de afstand tussen vraag naar en aanbod van arbeid en werk toegenomen. Blijkens een schriftelijke enquête onder de op Waalhaven-Zuid gevestigde ondernemingen is de relatie tussen de bedrijven en de in Charlois woonachtige werknemers, die vroeger nog wel substantieel was, inmiddels verwaterd. De meeste van de op Waalhaven-Zuid werkenden zijn verhuisd naar omliggende randgemeenten zoals Spijkenisse en Ridderkerk.

UITDAGING

In deze discrepantie ligt voor de gemeente Rotterdam nog de grootste uitdaging. Het is inmiddels duidelijk dat het streefgetal van 150 opgevlude vacatures door werknemers uit Charlois losgelaten zal worden. Voor de opvulling van tot nu toe gecreëerde arbeidsplaatsen zal worden uitgeweken naar een groter recruitersgebied. De omscholing en herscholing van werklozen uit Charlois zal worden gecontinueerd. De startersprojecten, gericht op de oprichting van een eigen bedrijf, zijn speciaal gericht op werkzoekenden in Charlois. Daarnaast hoopt men met betrekking tot de werkgelegenheidsdoelstelling ook veel te bereiken met het recent geopende ondernemersloket. Naast het arbeids- en detachingsbureau is hier ook plaats geboden aan een onderzoeksbureau dat zich speciaal richt op de aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Om te voorkomen dat bewoners van Charlois, die een baan vinden de wijk zullen verlaten zodra de middelen toereikend zijn, is het noodzakelijk dat ook de activiteiten in het kader van het Grote-Stedenbeleid project Voortvarend Charlois worden gecontinueerd. Een leefbare en veilige woonomgeving, goede scholing en hoogwaardige huisvesting kunnen een dergelijke ontwikkeling voorkomen. Een duidelijke afstemming van diverse plannen en projecten op het gebied van het Grote-Steden- en Integratie-beleid, maar zeker ook op het terrein van de (Volks)huisvesting, heeft dan ook een duidelijke meerwaarde.

*Redactie AGORA

Sommige panden op bedrijventerrein Waalhaven-Zuid zijn hard aan vervanging toe. Foto: Marco Bontje

werk, scholing, een talencursus of vrijwilligerswerk. Met bedrijven zijn acquisitiesprekken gevoerd wat heeft geresulteerd in ongeveer zestig

gelegenheid daalde hierdoor (zie tabel). Tegelijkertijd ontstond er een groei in het aantal kleinere MKB-ondernemingen, wat de daling in de werk-